

ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

НАВЧАЛЬНИЙ ВІДДІЛ ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ТА АТЕСТАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник навчального відділу
організації підвищення кваліфікації
та атестації педагогічних працівників
у сфері цивільного захисту
полковник служби цивільного захисту

_____ С.С. Павлов

« 17 » грудня 2018 року

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

- Категорії короткострокового підвищення кваліфікації з питань цивільного захисту для:**
- **начальників (заступників начальників) навчально-методичних центрів;**
 - **завідувачів (заступників завідувачів), викладачів обласних та міст курсів удосконалення керівних кадрів;**
 - **завідувачів (заступників завідувачів) міських курсів, завідувачів навчально-консультаційних пунктів, начальників циклів практичної підготовки, майстрів виробничого навчання;**
 - **завідувачів обласних методичних кабінетів, методистів;**
 - **завідувачів кабінетів навчальних (інформаційних технологій);**
 - **завідувачів лабораторій (наочних засобів навчання)**

2018 рік

Методичні рекомендації

щодо виконання самостійної роботи слухача з короткострокового підвищення кваліфікації з питань цивільного захисту педагогічних працівників навчально-методичних центрів сфери цивільного захисту розроблені відповідно до Навчальної програми короткострокового підвищення кваліфікації з питань цивільного захисту педагогічних працівників навчально-методичних центрів сфери цивільного захисту, затвердженої наказом ІДУЦЗ від 31.03.2016 № 50

Розробники:

- С.С. Павлов - начальник навчального відділу організації підвищення кваліфікації та атестації педагогічних працівників у сфері цивільного захисту, полковник служби цивільного захисту
- О.А. Бойко - заступник начальника навчального відділу організації підвищення кваліфікації та атестації педагогічних працівників у сфері цивільного захисту, полковник служби цивільного захисту
- О.М. Фурсенко - викладач (методи навчання) навчального відділу організації підвищення кваліфікації та атестації педагогічних працівників у сфері цивільного захисту

Методичні рекомендації обговорено та схвалено на засіданні навчального відділу організації підвищення кваліфікації та атестації педагогічних працівників у сфері цивільного захисту

Протокол № 2 від « 17 » грудня 2018 р.

Методичні рекомендації містять загальні положення про самостійну роботу, як один із основних засобів оволодіння слухачем навчальним матеріалом у час, вільний від аудиторних навчальних занять та наводять перелік питань для самостійного вивчення та самоконтролю.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Самостійна робота слухача з короткострокового підвищення кваліфікації педагогічних працівників навчально-методичних центрів сфери цивільного захисту є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Навчальний матеріал за темами, передбаченими робочою навчальною програмою для засвоєння слухачем в процесі самостійної роботи, виноситься на поточний та підсумковий контроль.

Оцінювання результатів самостійного навчання проводиться шляхом поточного та підсумкового контролю знань. Поточний контроль здійснюється шляхом усного опитування під час проведення навчальних занять.

Рівень засвоєння слухачами навчального матеріалу визначається за результатами обговорення основних питань, що винесені на круглий стіл.

Підсумковий контроль призначений для оцінювання результатів підвищення кваліфікації слухачів, перевірки розуміння та засвоєння навчального матеріалу та здійснюється шляхом захисту випускних робіт, відбувається на завершальному етапі підвищення кваліфікації і надає можливість слухачу самостійно систематизувати, узагальнити та закріпити отримані теоретичні і практичні знання.

Мета: закріплення і поглиблення отриманих знань і навичок, пошук і придбання нових знань, у тому числі з використанням автоматизованих навчальних систем, а також ефективне формування професійної самостійної для здійснення неперервної освіти протягом подальшої професійної діяльності.

В результаті виконання самостійної роботи слухач повинен

ЗНАТИ:

вимоги, що пред'являються керівними документами стосовно діяльності органів місцевої влади та суб'єктів господарювання з питань цивільного захисту;

порядок організації та методичного забезпечення навчання керівного складу і фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією та здійсненням заходів цивільного захисту, з питань захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, реагування та ліквідації їх наслідків;

основи управління у сфері цивільного захисту, призначення, склад та завдання сил цивільного захисту, забезпечення готовності органів управління та сил цивільного захисту до дій за призначенням;

порядок створення і використання матеріальних резервів для запобігання, ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру на місцевому рівні.

ВМІТИ:

застосовувати положення нормативно-правових актів з питань цивільного захисту в навчальній та методичній роботі;

забезпечувати якісне проведення функціонального навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту;

здійснювати методичний супровід проведення суб'єктами забезпечення цивільного захисту спеціальних навчань і тренувань;

здійснювати консультаційну, аналітичну, методичну підтримку підприємств, установ, організацій з питань діяльності у сфері цивільного захисту та навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях.

2. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ЩОДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Питання для самостійного вивчення та самоконтролю

Назви тем:

Тема 2. Функціонування єдиної державної системи цивільного захисту. Порядок діяльності функціональних і територіальних підсистем та їх ланок.

Питання для самостійного вивчення:

Мета і завдання функціонування єдиної державної системи цивільного захисту. Керівництво та загальна структура єдиної державної системи цивільного захисту. Функціональні підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту. Територіальні підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту та їх ланки. Постійно діючі органи управління цивільного захисту, координаційні органи. Органи управління та сили цивільного захисту єдиної державної системи цивільного захисту, організація їх взаємодії на регіональному, місцевому та об'єктовому рівнях. Режими функціонування підсистем єдиної державної системи цивільного захисту.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення єдиної державної системи цивільного захисту.
2. Назвіть структуру єдиної державної системи цивільного захисту.
3. Назвіть складові функціональних підсистеми ЄДСЦЗ.
4. Назвіть складові територіальної підсистеми ЄДСЦЗ.
5. Який існує порядок взаємовідносин функціональних і територіальних підсистем.

Літ: 1, 10.

Тема 3. Повноваження органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування у сфері цивільного захисту

Питання для самостійного вивчення:

Повноваження органів виконавчої влади у сфері цивільного захисту. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері цивільного захисту. Виключна компетенція сільських, селищних, міських рад з питань цивільного захисту. Власні (самоврядні) та делеговані повноваження виконавчих органів сільських, селищних, міських рад з питань цивільного захисту. Здійснення державного контролю місцевими державними адміністраціями щодо виконання заходів цивільного захисту. Відносини місцевих державних адміністрацій з органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами та організаціями у сфері цивільного захисту. Завдання та обов'язки суб'єктів господарювання з реалізації заходів цивільного захисту.

Питання для самоконтролю:

1. Назвіть основні завдання (повноваження) місцевих державних адміністрацій у сфері цивільного захисту.
 2. Назвіть повноваження органів місцевого самоврядування у сфері цивільного захисту.
 3. Назвіть можливу структуру сил цивільного захисту які створюють органи виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у сфері цивільного захисту.
 4. Назвіть основні завдання формувань цивільного захисту.
- Літ: 1, 13.

Тема 4. Організація цивільного захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій на об'єктовому, місцевому, регіональному рівнях.

Питання для самостійного вивчення:

Запровадження механізмів комплексного розв'язання проблем захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру. Визначення пріоритетних завдань цивільного захисту та забезпечення реалізації річних регіональних планів основних заходів цивільного захисту. Підготовка пропозицій для прийняття рішень обласною, міською, сільською (селищною) радою у сфері цивільного захисту (визначення заходів, строків виконання, виконавців та джерел фінансування програм забезпечення виконання заходів у сфері цивільного захисту). Забезпечення діяльності комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій. Системи управління цивільним захистом у мирний час та особливий період. Організація реагування на надзвичайні ситуації та ліквідація їх наслідків.

Питання для самоконтролю:

1. Розкрийте зміст організації цивільного захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій на місцевому рівні.
 2. Розкрийте зміст організації цивільного захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій на регіональному рівні.
 3. Які спеціалізовані служби ЦЗ утворюються на об'єктовому рівні та їх задачі.
 4. Які спеціалізовані служби ЦЗ утворюються на місцевому рівні та їх задачі.
- Літ: 1, 18.

Тема 6. Забезпечення і використання в умовах надзвичайних ситуацій засобів захисту

Питання для самостійного вивчення:

Організації укриття населення в захисних спорудах цивільного захисту, підтримання їх у готовності до використання. Реалізація заходів щодо укриття

працівників та населення у захисних спорудах цивільного захисту місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями. Контроль за готовністю захисних споруд цивільного захисту до використання за призначенням. Порядок приведення в готовність наявного фонду захисних споруд цивільного захисту. Засоби індивідуального захисту. Порядок забезпечення працівників засобами індивідуального захисту, зберігання та видача засобів індивідуального захисту. Вимоги безпеки і охорони здоров'я при використанні засобів індивідуального захисту.

Питання для самоконтролю:

1. Способи і засоби індивідуального захисту.
2. Організація роботи щодо забезпечення працівників засобами індивідуального захисту.
3. Порядок використання захисних споруд цивільного захисту.
4. Які головні вимоги до безпеки і охорони здоров'я при використанні засобів індивідуального захисту.
5. Наведіть алгоритм приведення в готовність наявного фонду захисних споруд цивільного захисту.

Літ: 31, 35.

Тема 7. Проведення заходів з евакуації на регіональному, місцевому або об'єктовому рівні

Питання для самостійного вивчення:

Види організованого вивезення (виведення) населення із зон можливого впливу наслідків надзвичайної ситуації або надзвичайної ситуації. Планування евакуації населення. Органи з евакуації, їх склад та основні завдання. Оповіщення керівників суб'єктів господарювання і населення про початок евакуації. Порядок проведення евакуації. Підготовка районів для розміщення евакуйованого населення і його життєзабезпечення. Шляхи проведення евакуації на регіональному, місцевому або об'єктовому рівні. Організація розміщення тимчасово переселеного населення

Питання для самоконтролю:

1. Назвіть евакуаційні органи, їх призначення.
3. Як здійснюється планування евакуації населення (працівників).
4. За яким порядком проводиться евакуація населення (працівників).

Літ: 1, 10, 13.

Тема 8. Реалізація заходів щодо інженерного захисту територій

Питання для самостійного вивчення:

Планування та реалізація інженерно-технічних заходів цивільного захисту. Вимоги інженерно-технічних заходів цивільного захисту, дотримання

яких обов'язкове під час розроблення містобудівної та проектної документації. Районування територій за наявністю потенційно небезпечних об'єктів і небезпечних геологічних, гідрогеологічних та метеорологічних явищ і процесів, а також ризику виникнення надзвичайних ситуацій. Інженерні заходи щодо ліквідування проливів (викидів) нафти та нафтопродуктів. Організація та реалізація інженерного захисту, органами місцевої влади. Реалізація інженерного захисту територій на підприємствах, установах та організаціях.

Питання для самоконтролю:

1. Якими основними законодавчими та нормативними документами визначений порядок організації планування та реалізація інженерно-технічних заходів цивільного захисту?

2. Як здійснюється організація та реалізація інженерного захисту території органами місцевої влади та на підприємствах, установах, організаціях?

Тема 10. Реалізація заходів медичного, біологічного і психологічного захисту, забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення

Питання для самостійного вивчення:

Організація медичного захисту населення, спрямованого на запобігання або зменшення ступеня ураження людей в умовах надзвичайних ситуацій. Склад та завдання медичних формувань Державної служби медицини катастроф. Біологічний захист населення, тварин і рослин. Заходи психологічного захисту населення у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій. Заходи біологічного захисту населення, тварин і рослин. Організація та реалізація заходів медичного, біологічного і психологічного захисту, санітарного та епідемічного благополуччя населення місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування. Організація та реалізація заходів медичного, біологічного і психологічного захисту, санітарного та епідемічного благополуччя працівників на підприємствах, установах та організаціях.

Питання для самоконтролю:

1. Наведіть структуру та склад медичних формувань Державної служби медицини катастроф.

2. Який порядок організації роботи щодо медичного захисту населення, спрямованого на запобігання або зменшення ступеня ураження людей в умовах надзвичайних ситуацій.

3. Назвіть складові біологічного захисту населення, тварин і рослин.

4. Головні завдання медичного, біологічного і психологічного захисту, санітарного та епідемічного благополуччя працівників на підприємствах, установах та організаціях.

5. Які режими включає біологічний захист населення, тварин і рослин.

Літ: 23, 32, 35

Тема 11. Реалізація заходів щодо забезпечення техногенної безпеки та пожежної безпеки

Питання для самостійного вивчення:

Суб'єкти забезпечення техногенної та пожежної безпеки. Організація та реалізація заходів щодо забезпечення техногенної безпеки місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування. Організація та реалізація заходів щодо забезпечення техногенної безпеки на підприємствах, установах та організаціях. Проведення ідентифікації потенційної небезпеки об'єкта, складання декларації безпеки об'єкта. Організація та реалізація заходів щодо забезпечення пожежної безпеки місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування. Організація та реалізація заходів щодо забезпечення пожежної безпеки на підприємствах, установах та організаціях. Створення та основні завдання пожежної охорони (державна, відомча, місцева, добровільна). Фінансування та матеріально-технічне забезпечення пожежно-рятувальних підрозділів для забезпечення місцевої пожежної охорони.

Питання для самоконтролю:

1. Наведіть структуру декларації безпеки об'єкта.
2. Назвіть заходи щодо забезпечення пожежної безпеки на підприємствах, установах та організаціях.
3. Які головні завдання керівників підприємств, установ та організацій щодо забезпечення техногенної безпеки.
4. Алгоритм реалізації заходів щодо забезпечення пожежної безпеки місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування.

Літ: 1, 15.

Тема 13. Планування діяльності органів влади та суб'єктів господарювання з питань цивільного захисту

Питання для самостійного вивчення:

Організація планування заходів цивільного захисту місцевими органами влади. Організаційно-методичне керівництво плануванням діяльності єдиної державної системи цивільного захисту. Види планів з питань цивільного захисту, порядок їх розроблення. Розроблення плану реагування на надзвичайні ситуації місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування. Розроблення плану основних заходів цивільного захисту територіальних підсистем єдиної державної системи цивільного захисту на рік. Розроблення плану локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки. Особливості планування діяльності з питань цивільного захисту на підприємствах, установах і організаціях.

Питання для самоконтролю:

1. Назвати перелік документів з організації та управління ЦЗ, які повинні розроблятися в місцевих органах виконавчої влади ?
2. Назвати перелік документів з організації та управління ЦЗ, які повинні розроблятися суб'єктами господарювання?
3. Яким нормативним документом визначено перелік документів з питань цивільного захисту, які повинні розроблятися місцевими органами та суб'єктами господарювання?

Літ: 29, 31 36.

Тема 15. Забезпечення управління в надзвичайних ситуаціях. Засади функціонування системи екстреної допомоги населенню

Питання для самостійного вивчення:

Основні задачі забезпечення управління територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту. Органи управління, які забезпечують реалізацію завдань цивільного захисту. Функціонування центрів управління в надзвичайних ситуаціях. Система збору, оброблення, узагальнення та аналізу інформації про обстановку в районах виникнення надзвичайних ситуацій. Управління заходами з переведення єдиної державної системи цивільного захисту у режим підвищеної готовності. Використання пунктів управління, утворених органами державної влади, органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання. Функціонування системи екстреної допомоги населенню. Регламент проходження інформації у системі екстреної допомоги населенню.

Питання для самоконтролю:

1. Наведіть порядок організації та управління заходами з переведення єдиної державної системи цивільного захисту у режим підвищеної готовності.
2. Режим функціонування центрів управління в надзвичайних ситуаціях.
3. Наведіть алгоритм проходження інформації у системі екстреної допомоги населенню.
4. Який порядок збору, оброблення, узагальнення та аналізу інформації про обстановку в районах виникнення надзвичайних ситуацій .

Літ: 1. 10, 12, 13.

Тема 16. Координація діяльності, пов'язаної з техногенно-екологічною безпекою, захистом населення і територій, запобіганням і реагуванням на надзвичайні ситуації

Питання для самостійного вивчення:

Утворення регіональної, місцевої комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій. Основні завдання комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці. Діяльність комісій з

питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій у повсякденному режимі, у разі виникнення надзвичайної ситуації, у режимі підвищеної готовності. Обов'язки голови комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій. Підготовка засідань з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій та контроль за виконанням її рішень. Контроль виконання рішень, прийнятих комісією техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій.

Питання для самоконтролю:

1. Завдання комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій (ТЕБ та НС) на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

2. Який склад мають комісії з питань ТЕБ та НС.

3. Склад і завдання спеціальних комісій з ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.

Літ: 1, 10, 11.

Тема 17. Реагування на надзвичайні ситуації та ліквідація їх наслідків

Питання для самостійного вивчення:

Загальне керівництво організацією та проведенням заходів і робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, відновлювальних робіт. Планування реагування на надзвичайні ситуації. Безпосередня організація і координація аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. Керівник робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації. Діяльність штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації. Організація робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та гасіння пожеж. Взаємодія органів управління та сил цивільного захисту. Координація робіт з ліквідації надзвичайної ситуації та її наслідків об'єктовому рівнях. Удосконалення механізмів оперативного реагування на надзвичайні ситуації.

Питання для самоконтролю:

1. Який порядок здійснення заходів щодо планування реагування на надзвичайні ситуації.

2. Що належить до обов'язків керівника робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.

3. Наведіть порядок організації робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та гасіння пожеж.

4. Алгоритм дій штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації..

Літ: 1, 29.

Тема 18. Підготовка органів управління та навчання населення.

Питання для самостійного вивчення:

Організація підготовки органів управління та сил цивільного захисту. Порядок підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту. Методичне керівництво підготовкою органів управління та сил цивільного захисту на регіональному рівні. Організація навчання населення за місцем роботи, навчання і проживання. Планування, облік і контроль навчання. Особливості визначення місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування щорічної потреби в навчанні керівного складу та фахівців, забезпечення періодичності його проведення. Організація підготовки фахівців з питань цивільного захисту на підприємствах, установах та організаціях. Порядок проведення інструктажів і перевірка знань з питань цивільного захисту, пожежної безпеки та дій у надзвичайних ситуаціях. Інформаційно-просвітницька робота з населенням щодо правил поведінки в умовах надзвичайних ситуацій. Організація практичної підготовки на підприємствах, в установах та організаціях спеціальних об'єктових навчань, тренувань з питань цивільного захисту. Підготовка керівництва підприємств, установ та організацій для забезпечення успішного проведення навчання.

Питання для самоконтролю:

1. Назвіть рівні організації навчального процесу з функціонального навчання.
2. Який порядок організації практичної підготовки з питань цивільного захисту на підприємствах, в установах та організаціях.
3. Які головні завдання організації навчання населення за місцем роботи, навчання і проживання.
4. Алгоритм дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту.

Літ: 21, 29, 31.

Тема 19. Шляхи удосконалення компетентності керівного складу і фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією та здійсненням заходів цивільного захисту

Для начальників (заступників начальників) навчально-методичних центрів

Питання для самостійного вивчення:

Компетентність керівного складу і фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією та здійсненням заходів цивільного захисту, з питань організації та здійснення заходів цивільного захисту. Управління процесом удосконалення компетентності керівного складу і фахівців. Забезпечення обов'язкового безперервного навчання. Професійне самовдосконалення шляхом цілеспрямованої самоосвітньої діяльності. Шляхи удосконалення підготовки керівного складу і фахівців.

Питання для самоконтролю:

1. Організація роботи щодо удосконалення підготовки керівного складу і фахівців.

2. Назвіть складові компетентності керівного складу і фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією та здійсненням заходів цивільного захисту.

3. Головні завдання процесу удосконалення компетентності керівного складу і фахівців.

4. Вимоги до розвитку професійної майстерності педагогічних працівників.

Літ: 9, 11.

Тема 22. Розвиток професійної майстерності педагогічного складу та впровадження передового вітчизняного і міжнародного досвіду

Для завідувачів (заступників завідувачів), викладачів обласних та міських курсів удосконалення керівних кадрів

Питання для самостійного вивчення:

Сутність педагогічної майстерності педагогічного складу навчально-методичних центрів. Поняття професійної компетентності педагогічних працівників у сфері цивільного захисту. Формування знань, умінь та навичок, педагогічної майстерності, комунікативної компетенції, підготовки конкурентоспроможних фахівців в сучасних умовах. Впровадження передового вітчизняного і міжнародного досвіду щодо розвитку професійної майстерності педагогічного складу навчально-методичних центрів. Основні вимоги до змісту та оформлення презентації.

Питання для самоконтролю:

1. Шляхи формування педагогічної майстерності.

2. Організація роботи щодо підвищення педагогічної майстерності педагогічного складу.

3. Ключові компоненти професійної компетентності педагогічних працівників.

4. Основні якості сучасного педагога.

Тема 24. Забезпечення методичного супроводу підприємств, установ, організацій, що проводять спеціальні об'єктові навчання і тренування з питань цивільного захисту

Для завідувачів (заступників завідувачів) міських курсів, завідувачів навчально-консультаційних пунктів, начальників циклів практичної підготовки, майстрів виробничого навчання

Питання для самостійного вивчення:

Організація планування, підготовки та проведення спеціальних об'єктових навчань (тренувань) з питань цивільного захисту. Підготовка та забезпечення виконання план-графіків надання навчально-методичним центром освітніх послуг та методичного супроводу суб'єктів господарювання.

Організація роботи педагогічних працівників, які здійснюють методичний супровід. Організація та проведення інструктивних занять з працівниками суб'єкту господарювання. Основні навчально-методичні документи майстра виробничого навчання, їх зміст та вимоги щодо складання.

Питання для самоконтролю:

1. Склад документів майстра виробничого навчання.
2. Організація роботи педагогічних працівників, які здійснюють методичний супровід.
3. Який порядок складання план-графіків надання навчально-методичним центром освітніх послуг та методичного супроводу суб'єктів господарювання.
4. Головні завдання проведення занять з працівниками суб'єкту господарювання.
5. Алгоритм підготовки та проведення спеціальних об'єктових навчань (тренувань) з питань цивільного захисту.

Тема 25. Організація навчально-методичного забезпечення заходів щодо навчання у сфері цивільного захисту

Для завідувачів обласних методичних кабінетів, методистів

Питання для самостійного вивчення:

Особливості змісту і організації навчально-методичної роботи в навчально-методичному центрі. Робота щодо створення та оновлення навчально-методичного забезпечення. Організація навчального процесу, що базується на уніфікації навчальних планів. Зміст робочих програм навчання у сфері цивільного захисту, порядок їх оновлення. Функціонування системи контролю якості навчання. Формування електронної бази навчальної, методичної літератури з питань цивільного захисту. Порядок оформлення мультимедійних презентацій.

Питання для самоконтролю:

1. Який документ визначає структуру робочої навчальної програми. Назвіть основні складові структури робочої навчальної програми.
 2. Організація навчально-методичної роботи в навчально-методичному центрі сфери цивільного захисту.
 3. Сутність навчально-методичної роботи.
 4. Організація роботи щодо контролю якості навчання.
- Літ: 9, 11, 22, 23.

Тема 28. Шляхи підвищення рівня інформаційного забезпечення навчального процесу. Система управління дистанційним навчанням

Для завідувачів кабінетів навчальних (інформаційних технологій)

Питання для самостійного вивчення:

Методи і засоби активізації навчального процесу в навчально-методичних центрах. Створення сприятливих умов для розвитку навчально-пізнавального

інтересу, формування мотивів і мотивації навчання. Формування інформаційної культури керівного складу і фахівців шляхом використання новітніх інформаційних освітніх технологій. Засади використання інформаційних технологій в навчальному процесі. Формування електронних баз даних, електронних підручників і навчальних посібників, інших інформаційних матеріалів для забезпечення навчання. Особливості застосування елементів дистанційного навчання.

Питання для самоконтролю:

1. *Забезпечення навчання інформаційними матеріалами.*
2. *Елементи дистанційного навчання.*
3. *Формування електронних баз даних.*
4. *Застосування інформаційних технологій в навчальному процесі.*

Тема 30. Комплексне використання засобів навчання в навчальному процесі

Для завідувачів лабораторій (наочних засобів навчання)

Питання для самостійного вивчення:

Характеристика засобів навчання та їх функції. Застосування засобів навчання під час проведення навчального процесу. Розробка нових наочних матеріалів. Сутність та значення принципу наочності у навчальному процесі. Особливості застосування наочності в процесі навчання у сфері цивільного захисту. Дидактичні цілі та загальні вимоги до використання наочних засобів навчання. Застосування наочних засобів навчання під час проведення занять. Підходи до розробки та використання засобів навчання навчально-методичними центрами. Шляхи підвищення ефективності засвоєння керівним складом та фахівцями навчального матеріалу з питань цивільного захисту.

Питання для самоконтролю:

1. *Складові засобів навчання.*
2. *Особливості застосування наочності в процесі навчання у сфері цивільного захисту.*
3. *Організація роботи щодо розробки нових наочних матеріалів.*
4. *Значення принципу наочності у навчальному процесі.*
5. *Стратегія комплексного використання засобів навчання.*

3. ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНО - МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кодекс цивільного захисту України від 02 жовтня 2012 р. № 5403-VI // Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5403-17/print1400219239943493> .
2. Закон України від 01 липня 2014 р. № 1556-VII “Про вищу освіту” // Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> .
3. Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні” № 280/97-ВР від 21.05.1997 // Відом. Верхов. Ради України. – 1999. – № 20-21.
4. . Закон України “Про місцеві державні адміністрації” № 586-XIV від 09.04.1999// Голос України. – 1999.
5. Закон України від 18 січня 2001 р. № 2245-III “Про об’єкти підвищеної небезпеки” // Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2245-14> .
6. . Закон України “Про правовий режим надзвичайного стану” № 1550-III від 16.03.2000 // Відом. Верхов. Ради України. – 2000. – № 23.
7. . Закон України “Про охорону навколишнього природного середовища” № 1264-XII від 25.06.1991 // Голос України. – 1991.
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 р. № 1052 "Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій" . [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mns.gov.ua/content/law.html> .
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 жовтня 2013 р. № 819 “Про затвердження Порядку проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов’язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту” // Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/819-2013-п> (із змінами).
10. Постанова Кабінету Міністрів України від 09 січня 2014 р. № 11 “Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту” // Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-п> .
11. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 січня 2015 р. № 18 “Про Державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій”// Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/18-2015-п>.
12. Постанова Кабінету Міністрів України від 17 червня 2015 р. № 409 “Про затвердження Типового положення про регіональну та місцеву комісію з питань техногенно-екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій”// Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/409-2015-%D0%BF> .
13. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2013 р. № 841 “Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій” // Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/841-2013-п> .

14. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 р. № 443 “Про затвердження Порядку підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту” // Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/443-2013-п>.

15. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 р. № 444 “Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях” // Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/444-2013-п>.

16. Постанова Кабінету Міністрів України від 24 березня 2004 р. № 368 “Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями” // Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/368-2004-п>.

17. Постанова Кабінету Міністрів України від 09 жовтня 2013 р. № 787 “Про затвердження Порядку утворення, завдання та функції формувань цивільного захисту” // Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/787-2013-п>.

18. Постанова Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2002 р. № 1788 “Про затвердження Порядку і правил проведення обов’язкового страхування цивільної відповідальності суб’єктів господарювання за шкоду, яка може бути заподіяна пожежами та аваріями на об’єктах підвищеної небезпеки, включаючи пожежовибухонебезпечні об’єкти та об’єкти, господарська діяльність на яких може призвести до аварій екологічного і санітарно-епідеміологічного характеру” // Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1788-2002-п>.

19. Постанова Кабінету Міністрів України від 11 липня 2002 р. № 956 “Про ідентифікацію та декларування безпеки об’єктів підвищеної небезпеки” // Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/956-2002-п>.

20. Постанова Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2002 р. № 175 “Про затвердження Методики оцінки збитків від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру” // Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/175-2002-п>.

21. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2015 р. № 775 “Про затвердження Порядку створення та використання матеріальних резервів для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій” // Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/775-2015-%D0%BF>.

22. Постанова Кабінету Міністрів України від 8 липня 2015 р. № 469 “Про затвердження Положення про спеціалізовані служби цивільного захисту” // Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/469-2015-п>.

23. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2017 р. № 733 “Про затвердження Положення про організацію оповіщення і зв’язку у надзвичайних ситуаціях” // Офіційний сайт. [Електронний ресурс].

24. Постанова Кабінету Міністрів України від 04 лютого 1999 р. № 140 “Про затвердження Порядку фінансування робіт із запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій” // Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/140-99-п> .

25. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 25.09.2014 № 523 “Про затвердження Типового положення про територіальні курси, навчально-методичні центри цивільного захисту та безпеки життєдіяльності” // Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/z0624-14> .

26. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 21.10.2014 № 1112 “Про затвердження Положення про організацію навчального процесу з функціонального навчання” // Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/z1398-14> .

27. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 21.10.2014 № 1113 “Про затвердження Вимог до структури та змісту програм функціонального навчання” // Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/z1399-14> .

28. Наказ Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 15.08.2008 № 592 “Про затвердження алгоритмів дій та методик пошуку і рятування людей під час виникнення найбільш характерних надзвичайних ситуацій” // Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mns.gov.ua/content/laws_nak.html .

29. Наказ Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 06.08.2002 № 186 “Про введення в дію Методики спостережень щодо оцінки радіаційної та хімічної обстановки” // Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0708-02> .

30. Наказ Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, Міністерства аграрної політики України, Міністерства економіки України, Міністерства екології та природних ресурсів України від 27.03.2001 № 73/82/64/122 “Про затвердження Методики прогнозування наслідків виливу (викиду) небезпечних хімічних речовин при аваріях на промислових об’єктах і транспорті” // Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0326-01> .

31. Наказ Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 18.12.2000 № 338 “Про затвердження Положення про паспортизацію потенційно небезпечних об’єктів” // Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0062-01> .

32. Наказ Держспоживстандарту України від 01.07.2008 № 254 “Про введення в дію Національного стандарту ДСТУ 5058:2008 (Безпека у надзвичайних ситуаціях. Навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях. Основні положення)”.

33. Методичні рекомендації з питань організації планування та проведення евакуаційних заходів на об'єктах господарської діяльності у разі виникнення надзвичайних ситуацій (затверджені наказом МНС України від 07 вересня 2010 року №761).

34. Желибо Е.П., Заваруха О.М., Зацарний В.В. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів I-IV рівнів акредитації. – К., Каравела, 2001.

35. Загальна підготовка працівників підприємств, установ та організацій до дій в умовах надзвичайних ситуаціях. Методичний посібник. Волянський П.Б., Євсюков О.П., Литвиновський Є.Ю., Медвідь А.П., Михайлов В.М. та інші. "Палітурник". 2015. 290 с.

36. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т. 2. Організація управління в надзвичайних ситуаціях. За загальною редакцією В.М. Антонця. – К.; Купріянова, 2007. 636 с.

37. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т.8. Організація інженерного забезпечення заходів та сил цивільного захисту щодо ліквідації надзвичайних ситуацій та їх наслідків. За загальною редакцією Могильниченка В.В.– К.: КІМ, 2011. – 392 с.

38. Михайлов В.М. "Організація взаємодії державних і муніципальних підрозділів екстреної допомоги населенню в системі 112" - Академія муніципального управління "Державне управління: удосконалення та розвиток", 1025 - №4.

39. Основи цивільного захисту. Посібник. За загальною редакцією М.В. Болотських. – К. 2008. – 360с.

40. Організація управління цивільним захистом на підприємствах, в установах та організаціях. За загальною редакцією В.П. Квашука. – К.: 2010. – 540 с.

41. Євсюков О.П., Тимченко О.В. Психологічне прогнозування надійності діяльності працівників аварійно-рятувальних підрозділів МНС України. Монографія. – Харків: УЦЗУ, 2007. – 288 с.

42. Миронець С.М., Тимченко О.В. Негативні психологічні стани рятувальників в умовах надзвичайних ситуацій: Монографія. – К.: ТОВ "Видавництво "Консультант", 2008, – 232с.